

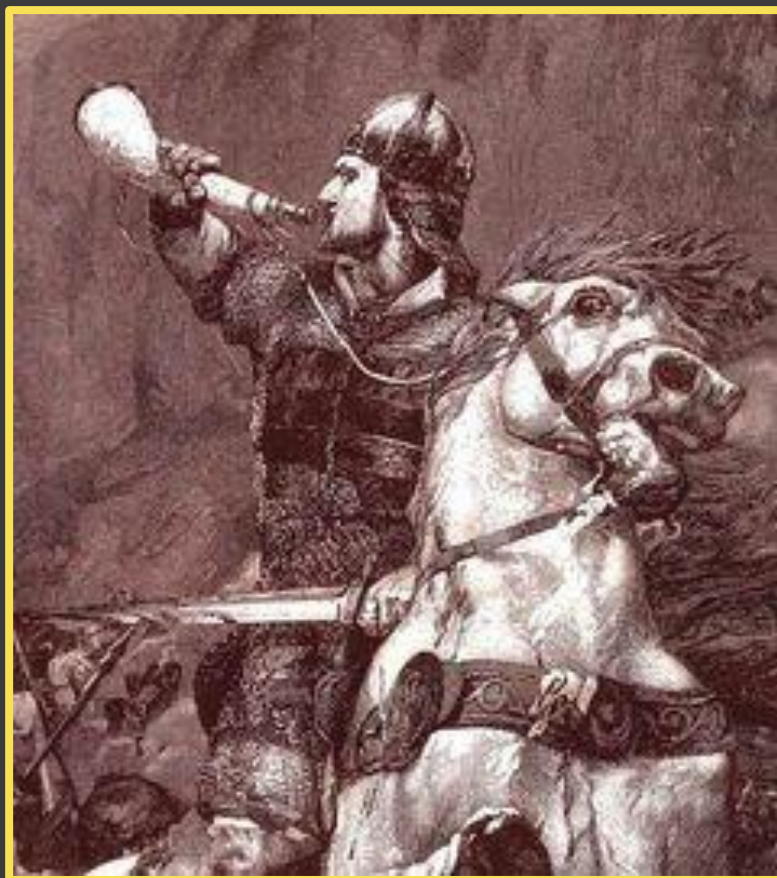
Średniowieczny wzór
rycerza

PIEŚŃ O ROLANDZIE

Literatura rycerska

Rycerstwo ukształtowało się w Europie Zachodniej w XI w. Najpełniej jego ideały zostały wyrażone w powstających w językach narodowych eposach rycerskich. Ukazywały one etos rycerza, na który składały się wartości, obyczaje i wzory kształtujące jego styl życia. Najbardziej znane utwory tego typu to staroangielski cykl opowieści o królu Arturze i rycerzach Okrągłego Stołu, hiszpańska Pieśń o Cydzie, niemiecka Pieśń o Nibelungach, ruskie Słowo o wyprawie Igora, także skandynawskie sagi, starofrancuskie chansons de geste (m.in. Pieśń o Rolandzie). Bohaterem najbardziej znanej francuskiej chanson de geste jest margrabia Roland.

Wzorzec rycerza średniowiecznego

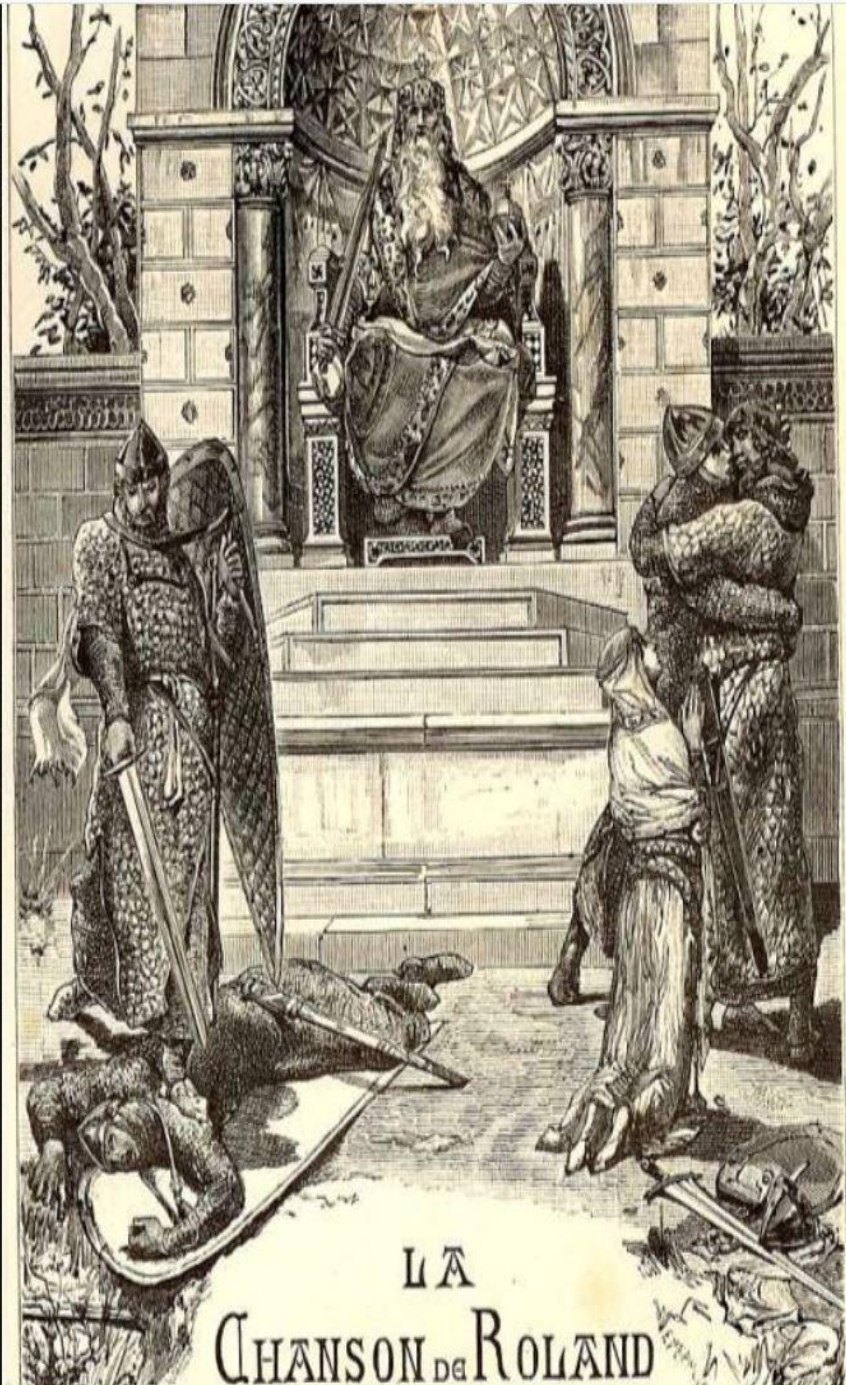
Wzorcowe cechy rycerskie:

- hojność
- odwaga
- pobożność
- szlachetność
- waleczność
- uprzejmość
- wiarygodność
- żądza sławy
- dobre urodzenie
- sprawiedliwość
- honor
- mądrość
- oddanie Bogu
- męstwo
- patriotyzm
- poświęcenie

- ETOS RYCERSKI – zespół norm etycznych określających zachowanie rycerza, zwłaszcza epoki średniowiecza. Rycerza obowiązywała zasada bezgranicznej lojalności swojemu suwerenowi, wierność podjętym przysięgom i zobowiązaniom. Winien walczyć „z otwartą przyłbicą”, a więc bez uciekania się do podstępów i zdrady, zachowywać szacunek wobec przeciwnika. Rycerz nade wszystko cenił swój honor, a śmierć na polu walki stanowiła dla niego zaszczyt. Zadaniem rycerza była obrona słabszych, uciskanych, także szerzenie chrześcijaństwa. Rozrywką zaś – miłość dworna i udział w turniejach.
- HONOR – jedna z najwyższych wartości w kodeksie rycerskim (i zarazem „męskim”) od czasów antyku; w tradycyjnym wartościowaniu ważniejsza od życia. Zachowanie honoru jest uwarunkowane urzeczywistnieniem innych wartości, np. odwagi, odpowiedzialności, wierności.

Podstawowe informacje

1. Utwór powstał prawdopodobnie pod koniec XI wieku,
2. najstarszy zapis dzieła (zwany oksfordzkim, od miejsca przechowywania) pochodzi mniej więcej z połowy XII stulecia.
3. Autor dzieła nie jest znany.
4. Choć opisana bitwa miała rzeczywiście miejsce, jej przebieg wyglądał zupełnie inaczej.

Illustration de couverture pour l'édition de La Chanson de Roland par Léon Gautier, Mame, Tours, 1881

Prawda historyczna a wizja literacka

Pieśń o Rolandzie

Roland walczy z wojskami Saracenów. Roland ginie w walce, ale najpierw umiera 20 tysięcy jego podwładnych, którzy jednak wcześniej zabijają o wiele więcej wojowników przeciwnej armii.

Do przegranej Rolanda przyczyniła się zdrada jego ojczyzna Ganelona, który wszedł w układy z wodzem Saracenów Marsylem.

Karol Wielki, zawiadomiony o bitwie toczonej na tyłach jego wojsk (Roland, widząc, że przegrał, zadał w róg), zawrócił z głównymi siłami i doszczętnie rozgromił armię saraceńską.

wynotuj

podstawowe różnice

rzeczywistość

W roku 778 doszło do bitwy w wąwozie Ronsewal na granicy Francji i Hiszpanii.

W bitwie tej tylne oddziały armii króla Karola Wielkiego doznały klęski w walce z miejscowymi baskijskimi góralami (najprawdopodobniej chrześcijańskimi).

Pokonali oni Francuzów wycofujących się z Hiszpanii, gdzie Karol bezskutecznie usiłował zawładnąć terenami zajmowanymi przez Saracenów (robił to zresztą za namową jednego ze zbuntowanych saraceńskich wodzów).

Wśród poległych w bitwie był rycerz Hruodlandus. Właśnie on stał się pierwowzorem postaci Rolanda.

- ◎ https://www.youtube.com/watch?v=mSrnoKtX4Q&feature=emb_imp_woyt

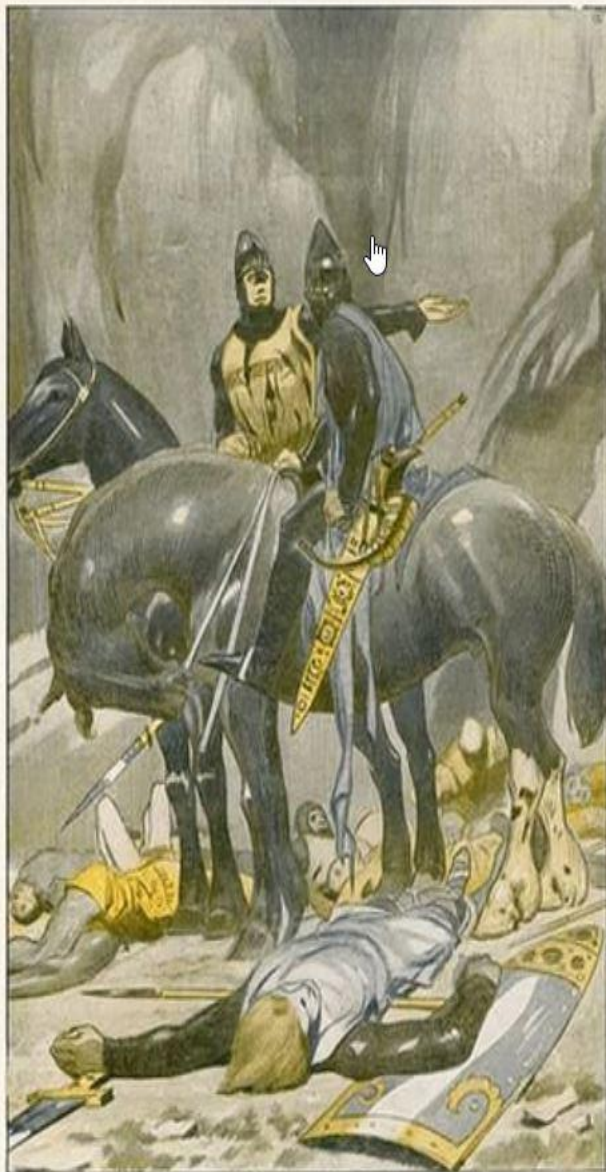
Bohaterowie eposu:

1. Karol Wielki - cesarz, władca,
2. Roland - hrabia, odważny rycerz,
3. Oliwier - hrabia, rozsądny rycerz,
4. Turpin - arcybiskup i rycerz,
5. Ganelon - ojczym Rolanda, zdrajca,
6. Marsyl - król saracenów.
7. * Oda - narzeczona Rolanda, umiera na wieść o śmierci rycerza.

WZOR OSOBOWY RYCERZA

ROLAND

CECHY: silny fizycznie, odważny, dumny, honorowy, wierny swej damie

NAJWAŻNIEJSZE WARTOŚCI TO: ojczyzna, wiara katolicka, posłuszeństwo i lojalność wobec władcy. Woli zginąć, niż narazić się na utratę honoru.

NIEZBĘDNE ATRYBUTY: koń (Wejlantyf), włócznia z proporcem (kolor rodowy Rolanda to biały), tarcza, miecz (Durendal, ozdobiony szlachetnymi kamieniami, a w jego głowni znajdują się cenne relikwie- ząb św. Piotra, krew świętego Bazylego, włosy świętego Dionizego, strzęp szaty Najświętszej Panny), rękawice, kolczuga.

ZASADY: „Rycerz póki żyje nie poddaje się”, dla swego pana trzeba ścierpieć wszelką niedolę i znosić wszelkie gorąco i wszelkie zimno, i oddać skórę i natożyć głowę”

Charakterystyka Rolanda

O chwale rycerza decydowało nie tyle zwycięstwo, ile to, jak walczył. Walka miała kończyć się albo wygraną, albo śmiercią. Śmierć poniósł Roland, tytułowy bohater „Pieśni o Rolandzie”. Postępowanie fair play wyrażało szacunek do przeciwnika. Nie wolno było zabijać wroga, godząc w niego z tyłu. Rycerzowi w zbroi nie można było się cofnąć. Nic, co mogło być poczytane za tchórzostwo, nie było dopuszczalne. Roland (bohater „Pieśni o Rolandzie”) nie mógł dać w róg dla przywołania pomocy, żeby nie pomyślano, że się boi. Nieważne, że takie zachowanie pociągnęło za sobą śmierć jego przyjaciela i innych wojowników. Ten brak względu na innych nie raził najwyraźniej niebios, skoro archanioł Gabriel przybył z nieba po duszę bohatera. Brak odwagi to najcięższa obelga.

- odwaga,
- strach przed oskarżeniem o tchórzostwo,
- dbałość o sławę swoją i swojego rodu,
- waleczność,
- silna motywacja ideowa,
- poświęcenie dla ojczyzny,
- honor,
- wiara w Boga,
- obowiązek walki z pogaństwem,
- dbałość o sławę Francji (ojczyzny),
- walka dla króla (aby zasłużyć na jego łaskę, miłość),
- dbałość o oręż,
- braterstwo w walce,
- duma, godność,
- wezwanie pomocy tylko w ostateczności i na prośbę arcybiskupa

Roland umiera

Pieśni 168-176
(CLXVIII-CLXXVI)

Miejsce śmierci, każdy rekwizyt i gest ma znaczenie. Postaraj się domyślić, jakie. Odpowiedzi znajdują się np. w podręczniku.

sosna

miecz

róg

głowa zwrócona w stronę Hiszpanii

uderzanie się w piersi

wzniesiona rękawica

marmurowe głązy

wzgórze

Ars bene moriendi – sztuka pięknego umierania

Słowa, gesty, czyny Rolanda (akapity 3.–6.)	Interpretacja
Modli się do Boga za swoich wasalów	Roland to chrześcijański rycerz, dowódca, który wierzy, że polegli rycerze zasłużyli na życie wieczne, bo walczyli z niewiernymi
Bierze z sobą róg i miecz, w momencie śmierci kładzie je pod sobą	Chroni przed poganami drogocenny miecz, oręż chrześcijanina (być może były w nim relikwie świętych)
Idzie w stronę Hiszpanii	Bohater jest odważny

Ars bene moriendi – sztuka pięknego umierania

Słowa, gesty, czyny Rolanda (akapity 3.–6.)	Interpretacja
Wstępuje na wzgórze	Góra symbolizuje sferę <i>sacrum</i> , Golgotę, to symbol wywyższenia
Kładzie się pod drzewem	Drzewo symbolizuje krzyż na Golgocie
Kładzie się twarzą do ziemi, ręce złożone	Roland przyjmuje pozycję pokutną
Głowę obraca w stronę pogan, twarzą ku Hiszpanii	Ten gest również jest symbolem odwagi
Uderza się w piersi, bije się w piersi, prosi Boga o przebaczenie	To gesty pokutne, pokora i prośba o wybaczenie grzechów, wyznanie winy i rachunek sumienia – elementy niezbędne, by dostać zbawienia
Wyciąga ku niebu rękawicę, ofiarowuje Bogu swą prawą rękawicę	Ten gest, to hołd lenny złożony Bogu. Teraz Roland będzie wasalem Stwórcy
Myśli o swym kraju (słodka Francja) i królu Karolu Wielkim	Roland to patriota, wierny wasal
Opuścił głowę na ramię	Głowa Rolanda opada jak głowa konającego Chrystusa – nawiązanie do Męki Pańskiej

Cudowne zdarzenia związane ze śmiercią Rolanda: po duszę Rolanda przybywają aniołowie, święty Gabriel bierze z jego dłoni rękawicę, przybywają Cherubin i święty Michał, aniołowie niosą duszę hrabiego do raju. Tu mamy do czynienia z apoteozą bohatera. Jest to znak heroizacji.